ಸೃಜನಿ

SRUJANI: Indian Journal of Innovative Research and Development (SIJIRD)
Volume-4 Issue 6, January-February 2026, Pp. 14-19
Bi-Monthly, Peer-Reviewed, Open Access, Indexed Journal

I S S N: 2583-3510
SIRDF JOURNALS
editor@srujani.in
www.srujani.in

ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಗುರು–ಶಿಷ್ಯರ ಸಂಬಂಧ

ವಿಜಯಕುಮಾರ ಆರ್. ಮಶಿಹಾಳ
ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ. ವಿಸ್ತರಣಾ ಕೇಂದ್ರ ದೇವದುರ್ಗ

Abstract:

ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ ಅವರ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಗುರು–ಶಿಷ್ಯರ ಸಂಬಂಧವು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ನೈತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂಶಗಳ ಸಮನ್ವಯವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. 12ನೇ ಶತಮಾನದ ವಚನ ಚಳವಳಿಯ ವೈಚಾರಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಈ ಸಂಬಂಧವು ಕೇವಲ ಉಪದೇಶಾತ್ಮಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲ; ಅದು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ದಾರಿದೀಪವಾಗಿರುವ ಜೀವಂತ ಅನುಭವಸಂಬಂಧವಾಗಿದೆ. ಗುರು, ಶಿಷ್ಯನ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕನಾಗಿ ಮೂಡಿಬರುತ್ತಾನೆ; ಶಿಷ್ಯನು ವಿನಯ, ಶರಣಾಗತಿ ಮತ್ತು ಸತ್ಯನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ಸಾಧಕನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಚೌಡಯ್ಯನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಗುರು–ಶಿಷ್ಯರ ಸಂಬಂಧವು 'ಗುರು–ಲಿಂಗ–ಜಂಗಮ' ತತ್ವದ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥೈಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಮಾನತೆಯ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಸಾರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಬಂಧವು ಜಾತಿ–ವರ್ಣ ಭೇದಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಸಮಾನತೆಯ ಧ್ವನಿಯಾಗಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜ ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ನಿಜಗುರು ಯಾರು, ಶಿಷ್ಯನ ಅರ್ಹತೆ ಏನು, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಯಾವುದು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಅವರ ವಚನಗಳು ತಾತ್ವಿಕ ಉತ್ತರ ನೀಡುತ್ತವೆ.

Keywords: *ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ, ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಗುರು–ಲಿಂಗ–ಜಂಗಮ ತತ್ವ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಚಿಂತನೆ, ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ, ಶರಣಾಗತಿ, ಸಮಾನತೆ, ಶರಣ ಸಂಪ್ರದಾಯ.*

ಪೀಠಿಕೆ

ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಎರಡೂವರೆ ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಇತಿಹಾಸವಿರುವ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ 'ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ' ಒಂದು ನಿರ್ಣಾಯಕ ಘಟ್ಟ. ಕ್ರಿ.ಶ. 12ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ರಾಜಕೀಯವಾಗಿಯೂ ಈ ಚಳುವಳಿ ಆಳುವ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಗಂಟೆಯಾಯಿತು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯ ಸಂದಿಗ್ಧ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ 'ಬಸವಣ್ಣ' ಕ್ರಾಂತಿಯ ರೂವಾರಿಯಾದರು. ಆ ಕಾಲದ ಜಾತಿ ಅಸಮಾನತೆ, ಲಿಂಗ ಅಸಮಾನತೆ, ಜೊತೆಗೆ ಉಳ್ಳವರು, ಪಂಡಿತರೆಂಬುವವರ ಅಹಂ ಮುರಿಯಲು ಈ ವಚನ ಚಳುವಳಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ನೆಲೆಯಿಂದ ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವತರಿಸಿ ಬಂದ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಶಿವಶರಣರ

Please cite this article as: ವಿಜಯಕುಮಾರ ಆರ್. ಮಶಿಹಾಳ. (2026). ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಗುರು–ಶಿಷ್ಯರ ಸಂಬಂಧ. *ಸೃಜನಿ: ಇಂಡಿಯನ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಇನ್ನೋವೇಟಿವ್ ರೀಸರ್ಚ್ ಅಂಡ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್*, 4(6), 14–19

ಕ್ರಾಂತಿಯು ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ತನ್ನೆಡೆಗೆ ನೋಡುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಸಂಘರ್ಷದ ಬದುಕನ್ನೇ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಹಲವಾರು ಶಿವಶರಣರು ಈ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕರ್ಣಧಾರತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿದುದರ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಆವರೆಗೂ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಸಾಮಾಜಿಕ–ಧಾರ್ಮಿಕ–ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳೆಲ್ಲವೂ ವಿನೂತನವಾದ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ತಾಳುವಂತಾಯಿತು. ನೇರ ನಡೆಯ, ನಿಲುವಿನ, ನಿಷ್ಠುರ ನುಡಿಯ, ಯಾರ ಮುಲಾಜಿಗೂ ಒಳಗಾಗದಿರುವ ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯನಂತಹ ಶರಣ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಶರಣಕ್ರಾಂತಿಯು ಮತ್ತಷ್ಟು ಬಲವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು.

ಅಂಬಿಗರಚೌಡಯ್ಯನ ವಚನಗಳು 279, ಆತನು ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನೇ ತನ್ನ ವಚನಗಳಿಗೆ ಅಂಕಿತವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ವಚನ ರಚನೆ ಮಾಡಿರುವುದು ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ವಿಶೇಷ. ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರ ನಡುವೆ ಬದುಕಿದವನಾದುದರಿಂದ ಅವರ ವಚನಗಳು ಆಡುಭಾಷೆಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿವೆ. ಎಲ್ಲ ವಚನಕಾರರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟದೈವ ವಚನಾಂಕಿತವಾದರೆ, ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯನಿಗೆ ಆತನ ಹೆಸರೇ ವಚನಾಂಕಿತವಾಗಿದೆ. ಕಂಡದ್ದನ್ನು ಕಂಡ ಹಾಗೆ ನುಡಿಯುವುದು ಈತನ ವಚನಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ತನ್ನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವಾಗ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಶಿವಶರಣರಿಗೂ ಅವರ ವೃತ್ತಿಯೇ ಅವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಈತನಿಗೂ ಅಂಬಿಗ ಎಂಬ ಕಾಯಕವೇ ಹೆಸರಾಯಿತು. ವಚನಕಾರರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಶಿವಭಕ್ತನಾಗಿ, ನೇರ ನಡೆ, ನುಡಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ವಚನ ರಚನೆಗೆ ತೊಡಗಿದನು.

ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾಜ ವಿಡಂಬನೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಗುರು, ಶಿಷ್ಯ, ನಿಜವಾದ ಭಕ್ತಿ ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ ಅವರ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಶರಣ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ವೈಚಾರಿಕ ಚಳವಳಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. 12ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ವಚನ ಚಳವಳಿ ಕೇವಲ ಭಕ್ತಿಯ ಚಳವಳಿಯಾಗಿರದೆ, ಅದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಚಳವಳಿಯೂ ಆಗಿತ್ತು. ಜಾತಿ–ಮತ–ಲಿಂಗ ಅಸಮಾನತೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಧ್ವನಿಯಾಗಿದ್ದ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಗುರು–ಶಿಷ್ಯರ ಸಂಬಂಧವು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ ಮತ್ತು ಮಾನವೀಯತೆಯ ಸಮನ್ವಯವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಬಂಧವು ಕೇವಲ ಉಪದೇಶ–ಆಜ್ಞೆಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಉಳಿಯದೆ, ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಲುಪುವ ಸಜೀವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ.

ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಗುರು ಎಂದರೆ ಕೇವಲ ಪಾಠ ಹೇಳುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲ; ಆತನು ಆತ್ಮಪ್ರಕಾಶದ ದೀಪವಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಶಿಷ್ಯನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನದ ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿ ಜ್ಞಾನಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಗುರು. ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಗುರು–ಶಿಷ್ಯರ ಸಂಬಂಧವು ಆತ್ಮಸಂಬಂಧ. ಅದು ರಕ್ತಸಂಬಂಧಕ್ಕಿಂತ ಆಳವಾದುದ್ದು, ಸಮಾಜದ ನಿಯಮಗಳಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಈ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಗುರುವಿನ ಮಹತ್ವವು ಶರಣ ತತ್ವದ ಮೂಲಾಧಾರವಾದ 'ಗುರು–ಲಿಂಗ–ಜಂಗಮ' ತ್ರೀತತ್ವದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದೆ. ಗುರು ಇಲ್ಲದೆ ಲಿಂಗದ ಅರ್ಥವೂ, ಜಂಗಮದ ಅನುಭವವೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅಂತರಂಗದ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಅವರ ವಚನಗಳು ಸಾರುತ್ತವೆ.

ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುವಿನ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ದಾರಿದೀಪವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೇರಿದೆ. ಶಿಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸು ಅಲೆಮಾರಿ ದೋಣಿಯಂತೆ ಅಶಾಂತವಾಗಿರುತ್ತದೆ; ಗುರು ಎಂಬ ಹಡಗಿನ

ನಾಯಕ ಆ ದೋಣಿಯನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ತೀರಕ್ಕೆ ತಲುಪಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ರೂಪಕಗಳು ಅವರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಜೀವನ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷತೀರವನ್ನು ಸೇರುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಗುರು ಅನಿವಾರ್ಯ ಎಂಬ ಸಂದೇಶ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದುದು ಶರಣಾಗತಿ, ವಿನಯ ಮತ್ತು ಸತ್ಯನಿಷ್ಠೆ. ಗುರುವಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದುದು ಕರುಣೆ, ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ.

ಇವರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯನ ಗುಣಗಳನ್ನೂ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗುರುವಿನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಹಂಕಾರ ಕರಗಬೇಕು; ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಮನಸ್ಸು ಇರಬೇಕು ಆದರೆ ಅವಮಾನಿಸುವ ಧೋರಣೆ ಇರಬಾರದು. ಗುರುವಿನ ಮಾತು ಕೇವಲ ಪದವಲ್ಲ, ಅದು ಅನುಭವದ ಸಾರ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿಷ್ಯನು ಗುರುವಿನ ಅನುಭವವನ್ನು ಹೃದಯಂಗಮಿಸಬೇಕು. ಈ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಬಾಹ್ಯ ಆಚರಣೆಗಿಂತ ಆಂತರಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಗುರುವನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು ಕೇವಲ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳಿಂದಲ್ಲ; ಅವನ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸುವುದರಿಂದ. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಗುರು–ಶಿಷ್ಯರ ಸಂಬಂಧವು ಆಚರಣಾಧಾರಿತ ನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧವಾಗುತ್ತದೆ. ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ ಅಸಮಾನತೆಗಳ ವಿರುದ್ಧದ ಧ್ವನಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಾಲದ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕಟ್ಟಳೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಗುರು–ಶಿಷ್ಯರ ಸಂಬಂಧವು ಸಮಾನತೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಗುರುನ ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸಮಾನರು. ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಜಾತಿ–ವರ್ಣ–ಸ್ಥಾನದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಅರ್ಹತೆ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿದೆ, ಜನ್ಮದಲ್ಲಲ್ಲ ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಅವರ ವಚನಗಳು ಬಲವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಗುರು–ಶಿಷ್ಯರ ಸಂಬಂಧವು ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯದ ಸಂದೇಶವನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಗುರು–ಶಿಷ್ಯರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ತಾತ್ವಿಕ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಇದು ಪ್ರೀತಿ, ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಯ ಬಂಧ. ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಇದು ಜ್ಞಾನ–ಅನುಭವಗಳ ವಿನಿಮಯ. ಈ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಗೌರವ ಮತ್ತು ಆತ್ಮೀಯತೆ ಮುಖ್ಯ. ಗುರು ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ದಂಡಿಸುವುದಲ್ಲ, ದಾರಿತೋರಿಸುವವನು. ಶಿಷ್ಯ ಗುರುನನ್ನು ಭಯಪಡುವುದಲ್ಲ, ಅವನಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವವನು. ಗುರುವಿನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವು ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ನೈತಿಕ ಜೀವನ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಪರಿಶೀಲನೆಗೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗುರು–ಶಿಷ್ಯರ ಸಂಬಂಧವು ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಪರಿವರ್ತನೆಯಿಂದ ಸಮಾಜ ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಗುರುನಿಂದ ಪಡೆದ ಜ್ಞಾನವು ಶಿಷ್ಯನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅನಾವರಣಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುಶಿಷ್ಯರ ಸಂಬಂಧದ ಬಗೆಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ವಿವರಣೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಾಗಿದೆ. 'ಗುರಿವಿನ ಗುಲಾಮನಾಗುವ ತನಕ ದೊರೆಯದಣ್ಣ ಮುಕುತಿ' ಎಂಬ ದಾಸರ ಮಾತಿಗೂ, ಶಿಷ್ಯ ಗುರುವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೇಳುವ ವಚನಕಾರರ ನಿಲುವಿಗೂ ಬಹಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಚೌಡಯ್ಯನಂತಹ ವಚನಕಾರರು ಬದಲಾವಣೆ ತಂದದ್ದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶವಾಗಿದೆ.

"ಗುರುವೆಂಬೆನೆ ಹಲಬರ ಮಗ!
ಲಿಂಗವೆಂಬೆನೆ ಕಲ್ಲುಕುಟಿಗರ ಮಗ!
ಪ್ರಸಾದವೆಂಬೆನೆ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ಮಗ!
ಪಾದೋದಕವೆಂಬೆನೆ ದೇವೇಂದ್ರನ ಮಗ!
ಈಸುವ ಹಿಡಿಯಲೂ ಇಲ್ಲ, ಬಿಡಲೂಇಲ್ಲ
ತನ್ನೊಳಗ ನೋಡೆಂದನಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ."

ಭಕ್ತನಾದವನು ಅಥವಾ ಭಕ್ತನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಭಾವಿಸುವವನು ಮೊದಲು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಾನು ಅರಿತಿರಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. 'ಗುರು' ಎಂಬವನು ಆ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಹಲವು ಮಂದಿಯಿಂದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಆತ ಹಲವು ಮಂದಿಯ ಮಗ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಶಿವಭಕ್ತನಾದವನು ತನ್ನ ದೈನಂದಿನ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳಲ್ಲಿ ಗೌರವಿಸುವ ಮತ್ತು ಬಳಸುವ ಗುರು, ಲಿಂಗ, ಪ್ರಸಾದ ಹಾಗೂ ಪಾದೋದಕಗಳಾವುವೂ ಆತನ ಸ್ವಂತದ್ದಲ್ಲ. ಅನ್ಯರಿಂದ ಪಡೆದಿರುವಂತಹವು. ಅನ್ಯರಿಂದ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಪಡೆದಿರುವುದನ್ನು ಸ್ವಂತದ್ದೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಯ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಅಥವಾ ಇತರರಿಗೆ ದಾನಮಾಡಿ ಭಕ್ತನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು ಡಾಂಬಿಕತೆಯೇ ವಿನಃ ಸದ್ಭಕ್ತಿ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದು. ಭಕ್ತಿಯ ಹಾಗೂ ಅದರ ಅನುಷ್ಠಾನದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತನೊಬ್ಬ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಅಂಟಿದಂತಿದ್ದರೂ ಅಂಟದಂತಿರಬೇಕು. ಹಿಡಿದಂತಿದ್ದರೂ ಹಿಡಿಯದಂತಿರಬೇಕು. ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯನ ಪ್ರಕಾರ, ದೈನಂದಿನ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲೂ ಇಲ್ಲ, ಒಂದಿಷ್ಟನ್ನು ಬಿಡಲೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದಾದರೆ ಅದುವೇ ನಿಜವಾದ ಭಕ್ತಿ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದರೆ ಭಕ್ತನಾದವನು ಅಥವಾ ಭಕ್ತನಾಗಬಯಸುವವನು ಮೊದಲು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹಾಗೂ ಅದರ ಅಂತರಾಳವನ್ನು ಅರಿತಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಬೂಟಾಟಿಕೆ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

"ಅರಿಯದ ಗುರು ಅರಿಯದ ಶಿಷ್ಯಂಗೆ
ಅನುಗ್ರಹವ ಮಾಡಿದಡೇನಪ್ಪುದೆಲವೊ?
ಅಂಧಕನ ಕೈಯನಂಧಕ ಹಿಡಿದೆಡೆ,
ಮುಂದನಾರುಕಾಂಬರು ಹೇಳೆಲೆ ಮರುಳೆ?
ತೊರೆಯಲದ್ದವನ ನೀಸಲರಿಯದವ
ತೆಗೆವ ತೆರನಂತೆಂದನಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ"

ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯರ ಈ ವಚನವು ಗುರು–ಶಿಷ್ಯ ಸಂಬಂಧದ ಆಂತರ್ಯವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸರಳ ಆದರೆ ಗಂಭೀರವಾದ ರೂಪಕಗಳ ಮೂಲಕ ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. 'ಅರಿಯದ ಗುರು ಅರಿಯದ ಶಿಷ್ಯಂಗೆ ಅನುಗ್ರಹವು ಮಾಡಿದಡೆನಪ್ಪುದೆಲವೊ?' ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ವಾಕ್ಯದಿಂದಲೇ ವಚನ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯಪಡಿಸುವುದು ಏನೆಂದರೆ, ಸ್ವತಃ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದವನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ಜ್ಞಾನಾನುಗ್ರಹ ನೀಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. 'ಅರಿಯದ' ಎಂಬ ಪದದ ಪುನರುಕ್ತಿ ಕೇವಲ ಭಾಷಾ ಅಲಂಕಾರವಲ್ಲ; ಅದು ಅಜ್ಞಾನವು ಎರಡೂ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ತಾತ್ವಿಕ ಸೂಚಕವಾಗಿದೆ. ಗುರುವಿಗೂ ಅರಿವು ಇಲ್ಲ, ಶಿಷ್ಯನಿಗೂ ಅರಿವು ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅವರ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಉಪದೇಶ–ಗ್ರಹಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ನಿರರ್ಥಕವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದೇ ಇದರ ಸಾರಾಂಶ. 'ಅಂಧಕನ ಕೈಯನಂದಕ ಹಿಡಿದೆಡೆ' ಎಂಬ ರೂಪಕವು ವಚನದ ಜೀವಾಳವಾಗಿದೆ. ಅಂಧನು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಅಂಧನ ಕೈ ಹಿಡಿದು ನಡೆದರೆ ಇಬ್ಬರೂ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಗಮ್ಯಸ್ಥಾನ ತಲುಪುವುದಿಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ತಪ್ಪು ದಾರಿಗೆ ಹೋಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚು. ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನರಹಿತ ಗುರು ಮತ್ತು ವಿಚಾರಶೀಲತೆಯಿಲ್ಲದ ಶಿಷ್ಯರ ಸಂಬಂಧವು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ 'ಅಂಧ' ಎಂಬ ಪದ ಕೇವಲ ದೇಹದ ಕುರುಡುತನವನ್ನಲ್ಲ, ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ವಚನಕಾರ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕತ್ತಲೆಯಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ, ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬೆಳಕಿನಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬೆಳಕಿಲ್ಲದವನು ಬೆಳಕು ತೋರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸತ್ಯವನ್ನು ಈ ರೂಪಕದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾಗಿ

ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮುಂದಿನ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಚೌಡಯ್ಯರು ಹೇಳುವ ಅರ್ಥ ಮತ್ತಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ದಾರಿಯನ್ನು ಸ್ವತಃ ಅರಿಯದವನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನನ್ನು ಹೇಗೆ ನಡೆಸಬಲ್ಲನು? ಇಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿರುವ ಅಂಧಾನುಕರಣದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಟೀಕಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೇವಲ ಗುರು ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಅನುಸರಿಸುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ; ಅವರಲ್ಲಿ ಅನುಭವ, ನೈತಿಕತೆ ಮತ್ತು ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಇರಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಶಿಷ್ಯನೂ ವಿಚಾರಬುದ್ಧಿ ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಧೈರ್ಯ, ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಆಸಕ್ತಿ, ಆತ್ಮಪರಿಶೀಲನೆ — ಇವುಗಳಿಲ್ಲದ ಶಿಷ್ಯನು ಸುಲಭವಾಗಿ ತಪ್ಪು ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ವಚನಕಾರರು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸರಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಗಾಢ ತತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಗುರು–ಶಿಷ್ಯ ಸಂಬಂಧವು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಮಾರ್ಗವಾಗಬೇಕು; ಅದು ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಸಾಧನವಾಗಬಾರದು ಎಂಬ ಸಂದೇಶ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

"ತಾನು ಮಾಡುವ ಭಕ್ತಿ ಲಿಂಗದ
ಉಪದೇಶವನರಿಯದ ಕಾರಣ
ಕಂಡಕಂಡದೈವಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಮಂಡೆ
ಮುಂದಲೆಯಕೊಟ್ಟನಾದಡೆ ಆತ ಭಕ್ತನಲ್ಲ.
ಆತನ ಸಂಗಡ ಹೋಗಿ ಉಪದೇಶವ
ಮಾಡಿದಾತನುಗುರುವಲ್ಲ,
ಅಂಥವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು
ಉಂಬಾತಜಂಗಮನಲ್ಲ.
ಈ ಭಕ್ತಜಂಗಮದ ಭೇದವೆಂತೆಂದೆ ಒಡಲ ಕಿಚ್ಚಿಗೆ
ಹೋಗಿ ತುಡುಗುಣಿನಾಯಿ ಹೊಕ್ಕು,
ತನ್ನ ಒಡಲ ಹೊರೆದಂತಾಯಿತಯ್ಯ ಎಂದು
ಪೊಡವಿಯೊಳಗೆ ಡಂಗರವನಿಕ್ಕಿ ನಿಂದಾತ ನಮ್ಮ
ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ."

ನಿಜವಾದ ಭಕ್ತಿಯ ಪರಿಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳದೆ, ಇಷ್ಟಲಿಂಗದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಮನಗಾಣದೆ ಗುರುವಿನ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಮನ್ನಿಸದೆ ಇರುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಭಕ್ತನು ಅಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ ಕಂಡಕಂಡ ದೇವರುಗಳಿಗೆ ಆಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಥವಾ ಅರೆಯಾಗಿ ಬೋಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಹರಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥವನು ಸದ್ಭಕ್ತನಾಗಿರಲಾರನು. ಸದ್ಭಕ್ತರಲ್ಲದವರಿಗೆ ಉಪದೇಶ ನೀಡುವ ಗುರುವು ನಿಜವಾದ ಗುರುವಲ್ಲ, ಅಂಥವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಉಣ್ಣುವ ಜಂಗಮನು ನಿಜವಾದ ಜಂಗಮನಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಅಂಬಿಗ ಚೌಡಯ್ಯನು ಸದ್ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಶಿಷ್ಯ, ಅವನಿಗೆ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುವಗುರು ಮತ್ತು ಅವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಉಣ್ಣುವ ಜಂಗಮ –ಇವರನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳ್ಳನಾಯಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ತನ್ನ ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಭುವಿಯಲ್ಲಿ ಡಂಗುರ ಸಾರುವಂತೆ ಸಾರಿದ್ದಾನೆ.

ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ ಅವರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಗುರು–ಶಿಷ್ಯರ ಸಂಬಂಧವು ಕೇವಲ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ನಿರಂತರತೆಯಲ್ಲ, ಅದು ಮಾನವ ಜೀವನದ ಮೌಲ್ಯಾಧಾರಿತ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ. ಅವರ ಚಿಂತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುನು ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ದಾರಿದೀಪವಾಗುವ ಪ್ರಜ್ಞಾಪ್ರಕಾಶ; ಶಿಷ್ಯನು ವಿನಯ, ಶರಣಾಗತಿ ಮತ್ತು ಸಾಧನೆಯ ಮೂಲಕ ಆ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಸಾಧಕ. ಈ ಸಂಬಂಧವು ಅಧಿಕಾರ–ಆಜ್ಞೆಗಳ ಮಿತಿಯನ್ನು ಮೀರಿ ಅನುಭವ–ಅನುಭಾವಗಳ ಜೀವಂತ ಸಂವಹನವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಮಾನತೆಯ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಸಾರುತ್ತವೆ. ಜಾತಿ–ವರ್ಣ ಭೇದಗಳಿಂದ ವಿಭಜಿತವಾಗಿದ್ದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗುರುವಿನ ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸಮಾನರು ಎಂಬ ಸಂದೇಶವು ಅವರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವೈಚಾರಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಬಂಧವು ಶಾಶ್ವತ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅದರ ಪ್ರಸ್ತುತತೆಯನ್ನು

ಕಳೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಗುರು–ಶಿಷ್ಯ ತತ್ವವು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆಗೆ ದೀರ್ಘಕಾಲೀನ ದಾರಿದೀಪವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಎಂ.ಎಂ. (ಸಂ). (2001). *ಸಮಗ್ರ ವಚನ ಸಂಪುಟಗಳು.* ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ.
- ನಾಗಬಾಯಿ ಬುಳ್ಳಾ. (ಸಂ.) (2012). *ನಿಜಶರಣ ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ: ಚಿಂತನ.* ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಬುಕ್‌ಡಿಪೋ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶನ ಗುಲಬರ್ಗ, 2012.
- ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ, ಎನ್.ಕೆ. (2009). *ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯನ ವಚನಗಳು.* ಸಿಂಚನ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ.
- ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ, ಎಸ್. (ಸಂ.) (2009). *ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯನ ವಚನಗಳು.* ಪ್ರಿಯದರ್ಶಿನಿ ಪ್ರಕಾಶನ.